

๑๔

อ ย่ ำ ม อ ง ขั ำ ม ก ำ ร ป ฏี สั น ถ ำ ร

ดูก่อนสารีบุตร ภิกษุเคารพในพระศาสดา จักไม่เคารพ
ในพระธรรม ข้อนี้นี้ ไม่เป็นฐานะที่จะมีได้ ภิกษุเคารพในพระศาสดา
ชื่อว่าเคารพในธรรมด้วย ภิกษุเคารพในพระศาสดา ในพระธรรม
ในพระสงฆ์ ในสิกขา ในสมาธิ ในความไม่ประมาท จักไม่
เคารพในปฏิสันถาร ข้อนี้นี้ ไม่เป็นฐานะที่จะมีได้ ภิกษุเคารพ
ในพระศาสดา ในพระธรรม ในพระสงฆ์ ในสิกขา ในสมาธิ
ในความไม่ประมาท ชื่อว่าเคารพในปฏิสันถารด้วย

อย่ามองข้ามการปฏิสังขาร

๓๔๔

ชีวิตสมัยใหม่ดำเนินไปอย่างเร่งรีบฉับไว แต่ไม่ว่าจะเร่งให้เร็วเพียงใดก็ไม่เคยทันใจมนุษย์ เพราะคนส่วนใหญ่ใจร้อน ดูเหมือนจะรู้ว่าเวลาเป็นของมีค่า แต่กลับใช้เวลาอย่างไม่คุ้มค่า ปล่อยให้หมดไปกับสิ่งที่ไม่เป็นสาระ บางครั้งการยอมสูญเสียเวลาอันมีค่า เพื่อสร้างสรรค์สิ่งที่ดี หรือเพื่อให้ได้มาซึ่งผลงานอันประณีตสมบูรณ์ เช่นการปฏิบัติธรรมของเราก็ก็น่าเป็นไปเพื่อให้ได้สิ่งที่ดีที่สุดในชีวิต แม้บางครั้งต้องใช้เวลาบ้าง แต่ผลการปฏิบัติที่ได้มา ย่อมคุ้มค่ากับเวลาที่เสียไป หากเราทำอย่างถูกวิธี มีความพากเพียรสม่ำเสมอไม่ช้าเราจะต้องเข้าถึงธรรมอย่างแน่นอน ขอให้เราทำอย่างมีความสุข แล้วเราจะรู้สึกที่เราไม่ได้สูญเสียเวลาอันมีค่าไป ตรงกันข้ามเวลาแห่งใจหยุดใจนิ่งกลับทำให้ชีวิตเรามีคุณค่ายิ่งขึ้น แม้ชีวิตในวันนี้ เราต้องก้าวไปอย่างฉับไว แต่ใจของเรายังคงหยุดนิ่งอยู่กับสิ่งที่ดีที่สุด คือ พระรัตนตรัยในตัวเอง

มีวาระพระบาลีที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงตรัสไว้ในลักกัณสูตร ความว่า

“ดูก่อนสาริบุตร ภิกษุเคารพในพระศาสดา จักไม่เคารพในพระธรรม ข้อนี้นี้ ไม่เป็นฐานะที่จะมีได้ ภิกษุเคารพในพระศาสดา ชื่อว่าเคารพในธรรมด้วย ภิกษุเคารพใน

อย่ามองข้ามการปฏิสังขาร

๓๔๕

พระศาสดา ในพระธรรม ในพระสงฆ์ ในสิกขา ในสมาธิ ในความไม่ประมาท จักไม่เคารพในปฏิสังขาร ข้อนี้ ไม่เป็นฐานะที่จะมีได้ ภิกษุเคารพในพระศาสดา ในพระธรรม ในพระสงฆ์ ในสิกขา ในสมาธิ ในความไม่ประมาท ชื่อว่า เคารพในปฏิสังขารด้วย”

ความเคารพ คือความตระหนักซาบซึ้ง รู้ถึงคุณค่าความดี ที่มีอยู่จริงของบุคคลอื่น ยอมรับนับถือความดีของเขาด้วยใจจริง แล้วแสดงความนับถือต่อผู้นั้น ด้วยการแสดงความอ่อนน้อม ถ่อมตนทั้งต่อหน้า และลับหลัง ความเคารพนั้นเป็นคุณธรรมที่สำคัญของบัณฑิตนักปราชญ์ทั้งหลาย เป็นทางมาแห่งความเจริญรุ่งเรืองในชีวิต สิ่งที่ควรเคารพอย่างแรกคือเคารพในพระพุทธเจ้า ถ้าเรามีความเคารพต่อพระพุทธองค์แล้ว ความเคารพในพระธรรมคำสอนของพระองค์ย่อมเกิดขึ้นตามมา และจะเกิดความเคารพศรัทธาในพระสงฆ์สาวกผู้ประพฤติปฏิบัติชอบ และเมื่อได้ศึกษาในศีล สมาธิ และปัญญาแล้ว ความเคารพในการศึกษา และความไม่ประมาทก็จะบังเกิดขึ้นตามมาเป็นลำดับ

เมื่อเกิดความเคารพในทุกอย่างข้างต้นแล้ว ความเคารพในการปฏิสังขารจะเกิดขึ้นโดยง่ายตาย คุณธรรม ๓ ประการนี้ นอกจากส่งผลดีให้ตนเองแล้ว ยังได้ชื่อว่า ดำรง

อย่ามองข้ามการปฏิสังขาร

๓๔๖

พระพุทธศาสนาไว้ด้วย ดังที่พระบรมศาสดาตรัสกับพระกิมมิละ
เรื่องมีอยู่ว่า

*สมัยหนึ่ง พระผู้มีพระภาคเจ้าประทับอยู่ที่พระวิหาร
เวสุวัน ใกล้เมืองกิมมิลา ครั้งนั้น ท่านพระกิมมิละเข้าไปเฝ้า
พระผู้มีพระภาคเจ้าถึงที่ประทับ ถวายบังคมแล้ว ได้ทูลถามว่า
“ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ อะไรหนอเป็นเหตุเป็นปัจจัยให้
พระสังฆธรรมไม่ตั้งอยู่นาน ในเมื่อพระตถาคตเสด็จปรินิพพาน
ไปแล้ว” พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสว่า “ดูก่อนกิมมิละ เมื่อ
ตถาคตปรินิพพานแล้ว ภิกษุ ภิกษุณี อุบาสก อุบาสิกา
ในพระธรรมวินัยนี้ จะเป็นผู้ไม่เคารพ ไม่ยำเกรงในพระศาสดา
ในพระธรรม ในพระสงฆ์ ในสิกขา ในสมาธิ ในความไม่ประมาท
ในการปฏิสังขาร ดูก่อนกิมมิละ นี้แลเป็นเหตุเป็นปัจจัยให้
พระสังฆธรรมไม่ตั้งอยู่นาน”

“ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ อะไรเป็นเหตุเป็นปัจจัยให้พระ-
สังฆธรรมตั้งอยู่ได้นาน ในเมื่อพระตถาคตเสด็จปรินิพพานแล้ว”
พระบรมศาสดาจึงตรัสตอบว่า “เมื่อตถาคตเสด็จปรินิพพานแล้ว
ภิกษุ ภิกษุณี อุบาสก อุบาสิกาในพระธรรมวินัยนี้ เป็นผู้มีความ

อย่ามองข้ามการปฏิสังขาร

๓๔๓

เคารพ มีความยำเกรงในพระศาสนา ในพระธรรม ในพระสงฆ์
ในสิกขา ในสมาธิ ในความไม่ประมาท ในการปฏิสังขาร นี่แหละ
เป็นเหตุเป็นปัจจัยให้พระลัทธิธรรมตั้งอยู่ได้นาน”

เราจะเห็นได้ว่า ความเคารพนั้นสำคัญเพียงใด
พระพุทธองค์ได้ตรัสไว้แล้ว และครั้งนี้จะได้กล่าวถึงอานิสงส์ใน
การปฏิสังขาร เนื่องจากการต้อนรับปฏิสังขารเป็นสิ่งสำคัญมาก
ไม่ว่าผู้มาเยือนจะเป็นใคร มาด้วยวัตถุประสงค์ใด หรือใน
สถานการณ์ใดก็ตาม หากเราให้การต้อนรับอย่างชาญฉลาด
ถือว่าเราสามารถชนะใจคนตั้งแต่เริ่มต้นเลยทีเดียว การต้อนรับ
ด้วยอัธยาศัยอันดีงาม ไม่เพียงแต่เป็นการให้เกียรติแก่ผู้มา
เยือนเท่านั้น แต่ยังเป็นสิ่งที่บ่งบอกถึงความสูงส่งแห่งจิตใจของ
ผู้ที่ให้การต้อนรับอีกด้วย นอกจากนี้บรรยากาศอันน่าชื่นใจ
ในการต้อนรับ ยังสามารถปิดช่องว่าง ข้อผิดพลาดบกพร่องต่างๆ
และยังสามารถเปลี่ยนเรื่องราวให้กลายเป็นดีได้อีกด้วย

ครั้งหนึ่งพระเถระแห่งคีรีวิหารได้ให้การต้อนรับปฏิสังขาร
ที่ดี ทำให้สามารถพลิกสถานการณ์อันเลวร้าย ให้กลายเป็นดีได้
อย่างไม่น่าเชื่อ ในสมัยก่อน ประเทศศรีลังกาเศรษฐกิจตกต่ำ
ข้าวขาดแคลนมากแพ่ง เกิดความเดือดร้อนทุกหนทุกแห่ง และเกิด
มีโจรอยู่กึ่งหนึ่ง คอยดักปล้นจีตี่ชิงข้าวของเงินทอง จนชาวบ้าน

อย่ามองข้ามการปฏิสังขาร

๓๔๕

พวกโจรรู้สึกแปลกใจในการต้อนรับนั้น จึงถามคนรักษา วัดว่า “ทำไมต้อนรับพวกเราอย่างดีเช่นนี้” คนรักษาวัดจึงตอบว่า “พระเถระเจ้าอาวาสของเรา เป็นผู้มีความเมตตากับทุกๆ คน ท่านเห็นคุณค่าของชีวิตมนุษย์ ให้เกียรติต่อทุกคนด้วยการ ต้อนรับปฏิสังขารมิได้ขาดแก่ทุกๆ คนอยู่เสมอ” โจรทั้งหลาย ได้ฟังเช่นนั้น จึงพากันไปกราบพระเถระแล้วกล่าวว่า “ข้าแต่ พระคุณเจ้าผู้เจริญ พวกผมมาในครั้งนี้อย่างตั้งใจว่าจะมาปล้นวัด ของท่าน แต่นี้กลับได้รับการต้อนรับจากท่านเป็นอย่างดี พวกผมซาบซึ้งใจ และเลื่อมใสในการต้อนรับของท่านเป็นอย่างยิ่ง ไม่คิดว่าในโลกนี้จะมีใครดีต่อพวกผมอย่างนี้ ตั้งแต่นี้เป็นต้นไป พวกผมขอรับอาสาเป็นผู้รักษาวัด ไม่ให้มีอันตราย ขอพระคุณ เจ้าจงป่าวประกาศให้ชาวบ้านมากราบไหว้พระเจดีย์ได้ตาม ปกติเถิด”

นับแต่นั้นมา ชาวบ้านต่างพากันมาทำบุญถวายทานที่ วัดเช่นเดิม โดยมีพวกโจรคอยต้อนรับที่ริมฝั่งแม่น้ำ พาชชาวบ้าน ข้ามฝั่งไปสู่วิหาร เพื่อให้ทำบุญกุศล และกราบไหว้พระเจดีย์ได้ ตั้งใจปรารภนา หลังจากชาวบ้านถวายทานแด่พระสงฆ์แล้ว ของที่เหลือก็เก็บไว้ให้โจรกลับใจเหล่านั้น ครั้นถึงเวลากลับ พวกโจรซึ่งเป็นฝ่ายปฏิสังขารก็จะตามไปส่ง โดยให้การ

อย่ามองข้ามการปฏิสังขาร

๓๕๐

อารักขาเป็นอย่างดี ทำให้ชาวบ้านทั้งหลายพากันมาทำบุญให้ทานอย่างต่อเนื่องตลอดมา

ภายหลังพระภิกษุผู้ไม่รู้ได้ทักท้วงขึ้นว่า พระเถระประพฤตินี้ไม่ถูกต้อง นำเอาของสงฆ์ไปให้พวกโจร เมื่อมีความสงสัยเกิดขึ้น พระเถระไม่ได้เดือดร้อนใจแต่อย่างใด เพราะท่านคิดว่าได้ใช้ตำแหน่งหน้าที่ของเจ้าอาวาสทำในสิ่งที่ถูกต้อง แต่เพื่อเป็นการให้เกิดความสามัคคี และความเข้าใจอันดีต่อกัน และเพื่อเป็นประโยชน์แก่พระภิกษุที่บวชเข้ามาใหม่ ที่มีสติปัญญาตรงตามไม่ทัน ท่านจึงเรียกให้มีการประชุมพระภิกษุทั้งวัด เพื่อถามผู้ดูแลวัดถึงค่าใช้จ่ายต่างๆ ที่ใช้ไป แล้วให้รวมราคามูลค่าว่ามีเท่าไร เมื่อรวมแล้วปรากฏว่า มีมูลค่าไม่ถึงแม้ค่าผ้าที่ปูลาดในพระวิหาร ท่านชี้แจงว่า ถ้าเราไม่ให้การต้อนรับปฏิสังขารเช่นนี้แล้ว เราอาจต้องสูญเสียข้าวของที่มีมูลค่ามหาศาลทั้งหมดในวัดไปก็ได้ เมื่อท่านอธิบายชี้แจงแล้ว พระภิกษุต่างก็เข้าใจ และชื่นชมอนุโมทนาสาธุการในสติปัญญาของท่าน

เราจะเห็นว่าการต้อนรับ ด้วยการแสดงน้ำใจไมตรีอย่างจริงใจ สามารถเปลี่ยนใจโจรร้ายให้กลายเป็นคนดีได้ และสามารถชี้หนทางสว่างให้กลับใจมาทำความดี อีกทั้งมองเห็นคุณงามความดีในตนเอง จนกระทั่งเลิกทำบาปอกุศลอีกต่อไป

อย่ามองข้ามการปฏิสังขาร

๓๕๑

สมกับที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงยกย่องการต้อนรับปฏิสังขาร
อันดีว่า เป็นเหตุแห่งความสุข ความเจริญอย่างแท้จริง

ดังนั้น ทุกครั้งที่เราให้การต้อนรับ ให้คิดว่า เรากำลังจะ
เอาบุญใหญ่ ด้วยการแสดงน้ำใจของพระโพธิสัตว์ สงเคราะห์
เพื่อนมนุษย์และชาวโลกทั้งหลาย โดยเปิดใจให้กว้าง พร้อมที่
จะเผื่อแผ่แบ่งปันความสุขให้กับทุกๆ คน ประดุจเอากุญแจวิเศษ
แห่งการต้อนรับนี้ ไชยประตุใจของผู้ที่มาเยือนให้ได้รับความสุข
ความปรารถนาดีจากเรา เมื่อเราเริ่มต้นด้วยการต้อนรับอย่าง
อบอุ่นและจริงใจ ความสุขความประทับใจย่อมเกิดขึ้น เขาจะ
เกิดความเลื่อมใส และพร้อมที่จะรองรับความดีทุกอย่าง กระทั่ง
รองรับธรรมะภายในที่จะเกิดขึ้น เมื่อเวลาแห่งการต้อนรับมาถึง
เมื่อนั้น เราคือผู้ถือกุญแจวิเศษที่จะเปิดประตูสวรรค์และนิพพาน
ให้กับทุกๆ คน เราต้องใช้มันให้เกิดประโยชน์มากที่สุดต่อผู้มีบุญ
ที่เข้ามาเยือน และเปิดใจเขาให้ได้รับรสแห่งพระธรรมกลับไป
ทุกครั้ง แล้วเราจะมีสติเป็นรางวัลของชีวิต トラบถึง
วาระสุดท้ายของการสร้างความดีในเมืองมนุษย์

